

Araştırma Makalesi
(Research Article)

Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.,2020, 57 (3):323-331
DOI: [10.20289/zfdergi.617178](https://doi.org/10.20289/zfdergi.617178)

Ahmet Umut DOĐUTAŞ^{1a}

Hacer ÇELİK ATEŞ^{1b*}

¹Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi,
Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi, Tarım
Ekonomisi Bölümü,Isparta

^{1a}ORCID: 0000-0002-6374-4686

^{1b}ORCID: 0000-0002-9391-6450

*sorumlu yazar: celikha@yahoo.com

Anahtar Sözcükler:

Gül, sosyo ekonomik, bilgi kaynakları,
Isparta

Keywords:

Rose, socio-economic, information
sources, Isparta

**Gül Yetiştiricilerinin Sosyo-ekonomik Nitelikleri ve Kullandıkları
Bilgi Kaynakları: Isparta İli Örneđi**

Socio-economic Characteristics and Information Sources of Rose Growers:
The Case of Isparta Province

Alınış (Received): 09.09.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 17.01.2020

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada gül yetiştiricilerinin sosyo ekonomik özelliklerini belirleyerek , yetiştiricilerin yararlandıkları bilgi kaynaklarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Isparta İlinde en yüksek üretim alanı ve yetiştirici sayısına sahip Keçiborlu, Gönen ve Merkez İlçeleri araştırma bölgesi olarak ele alınmıştır. Örnek hacminin belirlenmesinde ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve örnek hacmi 152 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde oransal dağılımlar, khi kare ve Multiple Correspondence Analizleri (çoklu uyum analizleri) kullanılmıştır.

Bulgular : Gül yetiştiricilerinin yaş ortalamalarının 45.7, büyük bir çoğunluğu erkek (%92.1), eğitim seviyesi lise ve üniversitedir (%54.9). Hane halkı sayılarının ortalaması 3.1'dir. Gül yetiştiricilerinin meslek dağılımında ilk sırayı çiftçi grubu (%32.9) almaktadır. Bunu sırasıyla serbest meslek (%20.4), işçi (%19.7) ve memurlar (%14.5) izlemektedir. Gül ile ilgili en işe yarar bilgiyi yetiştiricilerin %67.8'inin aile büyükleri, akraba veya komşu üreticilerden, %20.4'ünün zira ilaç bayilerinden, %7.2'sinin tarım il/ilçe müdürlüklerinden ve %4.6'sının özel danışmanından aldığı tespit edilmiştir.MCA analizine göre gül yetiştirmeye devam edecek yetiştiriciler, lise mezunu ve 31-45 yaş aralığındadır.

Sonuç: Araştırma sonucuna göre, gül yetiştiricilerinin bir sorunla karşılaştıklarında ilk başvurdukları bilgi kaynağı zirai ilaç bayileri olmaktadır. Ancak en yararlı bilgi kaynağı olarak ilk sırada aile büyükleri/akraba/komşuyu, ikinci sırada zirai ilaç bayilerini, üçüncü sırada ise Tarım il/ilçe müdürlüklerini görmektedir. Zirai ilaç bayilerinden edindikleri bilginin beklenen faydayı göstermediği ve yetiştiricileri tatmin etmediği, ayrıca kamunun bilgi kaynağı olarak gerilere düştüğü ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to investigate the socio-economic characteristics of rose growers and the sources growers tend to consult when in-need of information.

Material and Methods: The study is undertaken in Keçiborlu, Gönen and Central Districts of Isparta Province. These three regions have the highest area of rose production and the highest number of growers in the province. Simple random sampling method was used to determine the sample size to be 152. Proportional distributions, chi-square and Multiple Correspondence Analysis (MCA) were used in the analysis of the data.

Results: The average age of rose growers is found to be 45.7 years. The majority of growers are males (92.1%) with high school and/or university education (54.9%). The average number of persons per household is found to be 3.1. In terms of their declared occupation, farmers with 32.9% takes the first place; followed by self-employed (20.4%), worker (19.7%) and civil servant (14.5%). It was determined that 67.8% of the growers received the most useful information about rose farming from family elders, relatives or neighboring producers; 20.4% from pharmaceutical dealers; 7.2% from provincial / district directorates and 4.6% from private counselors. A MCA analysis indicate growers most willing to continue to grow roses are high school graduates and are between the ages of 31-45.

Conclusion: According to the results of the research, while pesticide dealers are rose growers' first contact as source of information when they encounter a problem, they receive most useful information from family elders / relatives / neighbors, agricultural pesticides dealers and agricultural / provincial directorates. It was also found that the information obtained from pesticide dealers did not result in the expected benefit and did not satisfy the growers' need, and the state institutions fell behind among sources of reliable information.

GİRİŞ

Türkiye'nin yağ gülü üretim merkezi, Göller yöresi olarak adlandırılan ve Isparta, Burdur, Afyon ve Denizli illerini kapsayan bölgedir. Bu bölgenin yağ gülü üretimine çok uygun olan coğrafik konumu, topoğrafyası, iklim ve toprak özellikleri, 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sadece Türkiye'nin değil, dünyanın da en önemli yağ gülü üretim merkezi haline gelmesine olanak sağlamıştır. 2018 yılında Türkiye'de yaklaşık 34.2 bin da tarım arazisi üzerinde 14.7 bin tondan fazla yağlık gül üretimi gerçekleştirilmiştir (TUIK, 2018). Göller yöresinde faaliyet gösteren 25 kadar damıtma ve ekstraksiyon tesisinde toplam 170 adet gül yağı damıtma kazanı, 27 adet konkret ekstraktörü ve 10 adet absöüt ünitesi bulunmaktadır (Erçetin, 2015). Bu tesislerde 2017 yılında 1.5 tona yakın gül yağı (9.500 €/kg), 10 ton kadar konkret (1.150 €/kg) ve 2 tonun üzerine absöüt (2.250 €/kg) üretilmiş, bu temel ürünlerin ihracatından Isparta ekonomisine yılda yaklaşık 30 milyon Euro döviz kazandırılmıştır. (Gülbirlik, 2017). TUIK'in 2018 yılı istatistik verilerine göre Isparta ilini de içine alan Göller yöresinde (Isparta, Burdur, Denizli ve Afyonkarahisar) yaklaşık 34.2 bin da alanda yılda yaklaşık 14.7 bin ton yağ gülü çiçeği üretilmiştir. Toplam yağ gülü üretim alanının %80.2'si Isparta, %8.6'sı Burdur, %8.3'ü Afyon ve %2.9'u Denizli il sınırları içerisinde yer almaktadır. Isparta ilinde 2018 yılında 27.4 bin da alanda 12.3 bin ton gül çiçeği üretimi gerçekleştirilmiş, ortalama 449 kg/da çiçek verimi ile ilk sırada yer almıştır (TUIK, 2018). Gül ürünlerinde verimlilik ve kalite; yetiştiği yörenin iklim ve toprak özelliklerine, yetiştirme tekniklerine ve toplama zamanına, distilasyon ve ekstraksiyon tekniklerine göre değişir. Normal koşullarda, 3 ton taze gül çiçeğinin damıtılmasıyla 1 kg gül yağı (ortalama uçucu yağ verimi %0.03), 300 kg taze gül çiçeğinin n-hekzan ekstraksiyonu ile 1 kg konkret (ortalama konkret verimi %0.30) ve 1 kg konkretten de etil alkol ekstraksiyonu ile 0.5-0.6 kg absöüt (ortalama absöüt verimi %55) elde edilir (Baydar, 2009). Gül yetiştiriciliği, Isparta ve çevresi için önemli bir ekonomik değerdir, bu durum gül yetiştiriciliğinin çok yönlü olarak incelenmesi ve araştırılmasını gerektirmektedir. Gül yetiştiriciliğinin teknik yönüne ilişkin birçok araştırma bulunmaktadır. Topraksız tarım kesme gül yetiştiriciliği (Hazar ve Baktır, 2013), Topraksız Gül Yetiştiriciliğinde Sıcaklık Uygulamalarının Sürgün Gelişimi Üzerine Etkileri (Çürük, 2016), Kesme Gül Yetiştiriciliğinde Arıtma Çamuru Uygulamalarının Bitki Gelişimi, Çiçeklenme ve Kalite Üzerine Etkisi (Akat ve ark. 2017), Farklı Anaçların Gül Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerine Etkisi (Karagüzel ve ark. 2006) bunlara örnek olarak verilebilir. Ancak gül yetiştiriciliğinin sosyal ve ekonomik yönüne ilişkin yapılmış çalışmalar sınırlı sayıdadır. Gülün ekonomisiyle

ilgili bir araştırmaya (Isparta Yöresinde Yağ Gülü Yetiştiriciliğinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri (Gökdoğan, 2013).) ulaşılabilmektedir.

Bu çalışmada gül yetiştiricilerinin sosyo ekonomik özelliklerini belirleyerek, yetiştiricilerin yararlandıkları bilgi kaynaklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Yetiştiricilere yönelik yapılacak yayımın başarısını etkileyen unsurlardan biri de bilgi kaynaklarıdır. Doğru bilgi kaynaklarından alınan bilgiler yetiştiricilikteki bir çok sorunları çözecek ve yayım çalışmaları için de veri oluşturacaktır. Böylece ekonomik değeri çok daha yüksek yetiştiricilik ile yetiştiricilerin kazançları daha da artacak, ürün kayıpları azalacaktır. Diğer yandan yetiştiricilere yönelik yapılan yayım çalışmalarının etkinliği ve başarısı da artacaktır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini Isparta ilinde gül yetiştiricileriyle yapılan anket çalışmasıyla toplanan veriler oluşturmaktadır. Çalışmada ayrıca ikincil verilerden de yararlanılmıştır.

En yüksek üretim alanı ve yetiştirici sayısına sahip Keçiborlu, Gönen ve Merkez İlçeleri araştırma bölgesi olarak ele alınmıştır. Isparta İli Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile de görüşülerek gül yetiştiriciliğini sosyal ve ekonomik olarak temsil edebilecek nitelikte köyler Keçiborlu, Gönen ve Merkez ilçelerinden gayeli olarak belirlenmiştir. Keçiborlu'dan (Ardıçlı, Saracık, Senir), Gönen'den (Güneykent ve Merkez), Isparta Merkez'den ise Yakaören köyü araştırma bölgesi olarak seçilmiştir.

Örnek hacminin belirlenmesinde ise basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. (Çiçek ve Erkan, 1996).

$$n = \frac{N * S^2 * t^2}{(N - 1)d^2 + (S^2 * t^2)}$$

n : örnek hacmi

S : standart sapma

N : örnekleme çerçevesine ait toplam birim sayısı

t : güven sınırı (%90)

d : kabul edilebilir hata (%10)

Formüle göre örnek hacmi 152 olarak bulunmuştur. Köyler belirlendikten sonra gül üretim alanlarına göre oransal olarak köylerdeki anket yapılacak kişi sayısı belirlenmiştir. Böylece Gönen merkez ilçeden 31 kişiyle, Güneykent 28, Keçiborlu'ya bağlı Ardıçlı köyünden 31, Saracık 16, Senir 24 ve merkez köy Yakaören'den 22

kişiyle beraber toplamda 152 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde oransal dağılımlar, khi kare ve çoklu uyum analizleri (Multiple Correspondence Analizi) kullanılmıştır. Çoklu uyum analizleri ikiden fazla değişkenin bir arada analiz edilmesine olanak sağlaması ve sosyal bilimlere daha uygun olması açısından bu çalışmada kullanılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Gül yetiştiricilerinin sosyo-ekonomik özellikleri

Anket yapılan gül yetiştiricilerinin yaş ortalaması 45.7, büyük bir çoğunluğu erkek (%92.1), eğitim seviyesi lise ve üniversitedir (%54.9). Ortalama hane halkı büyüklüğü 3.1'dir. Gül yetiştiricilerinin meslek dağılımında ilk sırayı %32.9 ile çiftçi grubu almaktadır. Bunu sırasıyla %20.4 ile serbest meslek, %19.7 ile işçi ve %14.5 ile memurlar izlemektedir (Çizelge 1).

Bu oranlar her ne kadar çiftçiliğin ilk sırada olduğunu gösterse de diğer mesleklerin de yakın oranlarda yer alması, gül yetiştiriciliğinin çiftçiler dışında serbest meslek, işçi ve memurlar tarafından da ağırlıklı olarak yapıldığını göstermektedir. Yetiştiricilerin tarımsal üretimdeki deneyim süreleri ortalaması 24 yıldır. Hane halkı yıllık gelirler 15.000-1.000.000 TL arasında değişmekte ve ortalama 61.848 TL dir. Gül yetiştiricilerin hane halkı sayıları ile gülden elde ettiği gelir arasındaki Khi-kare analizine göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($p < 0.05$). Hane halkı sayısı arttıkça, gülden elde edilen gelir de artmaktadır. Yetiştiricilerin %67.1'inin tarım dışı geliri vardır. Gül yetiştiricilerin eğitimi ile hane geliri arasındaki Ki-kare analizine göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmuştur ($p < 0.05$). Buna göre eğitim seviyesi yükseldikçe hane geliri de yükselmektedir.

Anket yapılan yetiştiricilerin toplam arazi varlığı 1-250 da aralığında değişmekte ve ortalama arazi büyüklüğü 15.15 dekadır. Yetiştiricilerin %38.8'inin toplam arazileri 5 da ve altı, %15.8'inin de 30 da üzeridir. Yetiştiricilerin %88.2'si sadece gül üretimi gerçekleştirmekte, %2.6'sı gül ve elma, %3.3'ü gül ve kiraz, %5.3'ü gül, arpa veya buğday, %0.7'si ise gül kiraz, arpa veya buğday üretimi gerçekleştirmektedir.

Anket yapılan yetiştiricilerin %15.7'si (24 kişi) hayvancılıkla uğraşmakta ve hayvancılıkla uğraşan yetiştiricilerin %66.6'sı büyükbaş, %8.3'ü küçükbaş, %12.6'sı kümes, %8.3'ü büyükbaş ve küçükbaş birlikte, %4.2'si büyükbaş ve kümes hayvancılığıyla uğraşmaktadır.

Çizelge 1. Sosyo-ekonomik nitelikler

Table 1. Socio-economics characteristics

	Sayı	%
Yaş		
≤30	23	15,1
31-45	49	32,2
46-55	38	25,0
56+	42	27,6
Toplam	152	100,0
Cinsiyet		
Kadın	12	7,9
Erkek	140	92,1
Toplam	152	100,0
Eğitim durumu		
Okur-yazar	2	1,3
İlkokul	40	26,3
Ortaokul	27	17,8
Lise	45	29,6
Üniversite	38	25,0
Toplam	152	100,0
2018 yılında gülden elde edilen gelir		
≤10.000	29	19,1
10.001-25.000	62	40,8
25.001-35.000	25	16,4
35.001-45.000	11	7,2
45.000+	25	16,4
Toplam	152	100,0
Hane Halkı sayısı		
1-2	55	36,2
3-4	76	50,0
5-6	19	12,5
6+	2	1,3
Toplam	152	100,0
Meslek		
Çiftçi	50	32,9
Memur	22	14,5
İşçi	30	19,7
Serbest Meslek	31	20,4
Diğer	19	12,5
Toplam	152	100,0
Tarımsal üretimdeki deneyim (yıl)		
≤5	15	9,9
6-10	20	13,2
11-20	49	32,2
21+	68	44,7
Toplam	152	100,0
Ek gelir		
Var	102	67,1
Yok	50	32,9
Toplam	152	100,0
Yıllık hane geliri (TL)		
≤30.000	35	23,0
30.001-40.000	35	23,0
40.001-50.000	35	23,0
50.001-60.000	12	7,9
60.001+	35	23,0
Toplam	152	100,0

Gül yetiştiricilerinin bilgi kaynakları

Çağımız bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Bilginin günümüzde teknolojideki gelişmelerle birlikte çeşitlenmesi, artması ve daha hızlı ulaşılabilir olması gücünü de arttırmaktadır. Ancak bu durum kuşkusuz tüm bunlara adaptasyon ve uyumu da gerektirmektedir. Oysa kırsal alandaki sosyo ekonomik niteliklerin düşüklüğü bu uyumu güçleştirmektedir. Kırsal alandaki üreticilerin yaş ortalamasının yüksekliği ve eğitim seviyelerinin düşüklüğü bu alanda bilgiye erişimin daha da önemli olduğunu göstermektedir. Kırsal alanda üreticiye yeni teknik ve bilgiyi götürecek olan tarımsal yayıma önemli görevler düşmektedir. Kamu yayımı yanında son yıllarda özel yayım da bu konuda görev üstlenmiştir. Gül yetiştiricilerinin bilgi kaynaklarının neler olduğunu ortaya koyarak bu konuda yapılacak yayım çalışmalarına da yön verilmiş

olmaktadır. Yetiştiricilerin %75'i aile büyükleri, akraba ve komşuları en yararlı bilgi kaynağı olarak görmektedir (Çizelge 2). Nitekim, çapalama ve toprak sürümünü de ilk onlardan öğrenmektedir.

Yetiştiricilerin çoğu gül pası, külleme, kök çürüklüğü ve karaleke gibi hastalıkları teşhis edebilmekte ve bunlara ait bilgileri de aile büyüklükler, akraba ve komşulardan öğrenmişlerdir.

Hastalıklarla ilgili bilgilerin, yetiştiricilerin çoğunlukla önceki deneyimlerinden ve çevrelerinden edindiği anlaşılmaktadır (Çizelge 3).

Yetiştiricilerin çoğunluğu aynı şekilde gül zararlılarından gül filiz burgusunu, gül filiz arısını, hortlumlu böceğini, koşnili ,yaprak bitini ve makas böceğini akraba, aile büyükleri ve komşulardan öğrenmişlerdir. Gül zararlılarında bilgi kaynağı olarak ikinci sırada ilaç bayileri yer almaktadır (Çizelge 4).

Çizelge 2. Yetiştiricilerin genel bilgi kaynakları
Table 2. General information sources of rose growers

	Sayı	%
Yetiştiricilerin en yararlı buldukları bilgi kaynağı		
Aile büyükleri / akraba / komşu	114	75,0
Zirai ilaç bayii	18	11,8
Tarım İl/İlçe müdürlükleri	8	5,3
Özel danışman	12	7,9
Toplam	152	100,0
Çapanın nasıl yapılacağını ilk nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	152	100,0
Toprak sürümünü nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	152	100,0
Gül hastalıklarını teşhis edebilme durumu		
Gül pası	10	6,6
Kök çürüklüğü	1	,7
Karaleke	1	,7
Gül pası-Külleme	23	15,1
Gül pası-Külleme-Kök çürüklüğü	10	6,6
Gül pası-Külleme-Karaleke	23	15,1
Gül pası-Külleme-Kök çürüklüğü-Karaleke	84	55,3
Toplam	152	100,0

Çizelge 3. Yetiştiricilerin hastalıklara ilişkin bilgi kaynakları
Table 3. Information sources of rose growers about rose diseases

	Sayı	%
Gül pasının nereden öğrenildiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	134	89,4
Zirai ilaç bayii	12	8,0
Özel Danışman	2	1,3
İnternet, kitap vs.	2	1,3
Toplam	150	100,0
Kök çürüklüğünün nereden öğrenildiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	78	82,1
Zirai ilaç bayii	10	10,5
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	1	1,1
Özel Danışman	4	4,2
İnternet, kitap vs.	2	2,1
Toplam	95	100,0

Karalekenin nereden öğrenildiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	99	90,0
Zirai ilaç bayi	6	5,5
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	1	0,9
Özel Danışman	2	1,8
İnternet, kitap vs.	2	1,8
Toplam	110	100,0

Çizelge 4. Yetiştiricilerin zararlılara ilişkin bilgi kaynakları**Table 4.** Information sources of rose growers about rose pests

Gül filiz burgusunu nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	100	74,6
Zirai ilaç bayi	29	21,6
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	1	,7
Özel Danışman	4	3,0
Toplam	134	100,0
Gül filiz arısını nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	59	52,7
Zirai ilaç bayi	43	38,4
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	6	5,4
Özel Danışman	4	3,6
Toplam	112	100,0
Hortumlu böceği nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	71	60,2
Zirai ilaç bayi	36	30,5
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	7	5,9
Özel Danışman	4	3,4
Toplam	118	100,0
Koşnili nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	89	65,9
Zirai ilaç bayi	36	26,7
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	7	5,2
Özel Danışman	3	2,2
Toplam	135	100,0
Yaprak bitini nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	124	84,4
Zirai ilaç bayi	21	14,3
Özel Danışman	2	1,4
Toplam	147	100,0
Makas böceğini nereden öğrendiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	66	57,9
Zirai ilaç bayi	31	27,2
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	10	8,8
Özel Danışman	7	6,1
Toplam	114	100,0

Yetiştiricilerin gül hastalık ve zararlılarını daha çok kendi deneyimlerinden öğrendiği ve bu hastalık ve zararlılarıyla karşılaştıklarında ise çoğunlukla ilaç bayilerine (%64.5) danıştıkları belirlenmiştir. Yetiştiricilerin, her ne kadar hastalık ve zararlıları ilk öğrendikleri yer aile büyükleri, komşu ve akraba/ deneyim olsa da bilgi kaynağı olarak ilaç bayisine gittikleri ortaya çıkmıştır. Burada dikkati çeken nokta

Tarım İl/İlçe Müdürlüklerinin bilgi kaynağı olarak önemini yitirmesi ve üçüncü sıraya düşmesidir. Bilgi kaynaklarında dikkati çeken diğer bir konu ise yetiştiricilerin genelde Tv, radyo, kitap ve broşür/ dergiden ve internetten bilgi almadığıdır (Çizelge 5). Bu sonuç, yetiştiricilerin basılı yayınları okuma alışkanlıklarının olmaması veya buralarda yer alan bilgilere güvenmemesinden kaynaklanabilir.

Çizelge 5. Yetiştiricilerin hastalık ve zararlılar konusunda danıştığı/bilgi aldığı yerler
Table 5. Where rose growers consult / receive information on diseases and pests

	Sayı	%
Hastalık ve zararlıları ilk olarak nasıl/ nereden öğrendiği		
Deneyimlerimden	99	65.1
Aile büyükleri/ akraba / komşu	30	19.7
Ziraat Mühendisi (il/İlçe Tarım)	10	6.6
Bayiler (Zir.Müh.)	13	8.6
Toplam	152	100.0
Hastalık ve zararlılarla karşılaştığında nereye/kime gittiği		
Aile büyükleri / akraba / komşu	23	15.1
Zirai ilaç bayii	98	64.5
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	22	14.5
Özel Danışman	9	5.9
Toplam	152	100.0
Hastalık ve zararlılar konusunda Tv / radyo'dan yararlı olabilecek bilgi alma durumu		
Evet	22	14.5
Hayır	130	85.5
Toplam	152	100.0
(Evet ise) bu bilginin ne olduğu		
Bitki koruma ürünleri	7	31.8
İlaç uygulaması	9	41.0
Hastalık ve zararlı tanıma	3	13.6
Budama, yetiştiricilik	3	13.6
Toplam	22	100.0
Hastalık ve zararlılarla ilgili dergi, kitap, broşür vs. kaynaklardan bilgi alma durumu		
Evet	16	10.5
Hayır	136	89.5
Toplam	152	100.0
(Evet ise) ne tür bilgi aldığı		
Bitki koruma ürünleri	12	75.0
İlaç uygulaması	3	18.8
Hastalık ve zararlı tanıma	1	6.3
Toplam	16	100.0
Hastalık ve zararlı konusunda internetten bilgi alma durumu		
Evet	20	13.2
Hayır	132	86.8
Toplam	152	100.0
(Evet ise) ne tür bilgi aldığı		
Bitki koruma ürünleri	5	26.3
İlaç uygulaması	5	26.3
Hastalık ve zararlı tanıma	9	47.4
Toplam	19	100.0

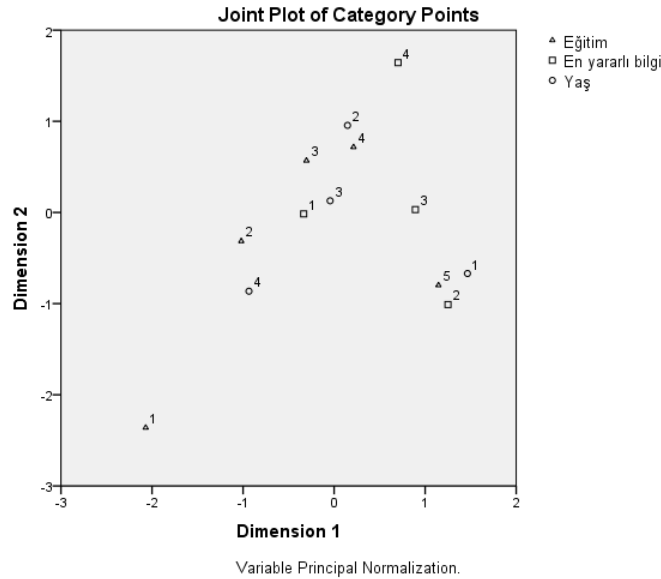
Yapılan MCA analizine göre, Kendilerine en yararlı bilgiyi aile büyükleri, akraba ve komşudan alanlar 46-55 yaş arası ve ortaokul mezunudur. En yararlı bilgiyi zirai ilaç bayisinden alanlar 30 yaşından küçük ve üniversite mezunudur (Şekil 1).

Yetiştiricilerin gül ile ilgili herhangi bir sorunla karşılaştığında %50'sinin zirai ilaç bayisine gittiği, %30,9'u aile büyükleri, akraba veya komşularına danıştığı, %11.2'sinin Tarım il/ilçe Müdürlüklerine, %7.9'unun ise özel danışmana gittikleri belirlenmiştir. Bu sorunlarına aldıkları yanıt/bilginin yetiştiriciye sağladığı katkı/fayda açısından bilgi kaynakları; %67,8'inin aile büyükleri, akraba veya komşu üreticilerden, %20,4'ünün zirai ilaç bayilerinden, %7,2'sinin Tarım il/ilçe müdürlüklerinden ve %4,6'sının özel danışmanından aldığı tespit edilmiştir. Bu değerler, gül yetiştiricilerinin bir sorunla karşılaştıklarında ilk başvurdukları bilgi kaynağının zirai ilaç bayii olmasına rağmen, oradan edindikleri bilginin beklenen faydayı göstermediği ve yetiştiricileri tatmin etmediğidir. Bunda zirai ilaç bayilerinin kar amaçlı çalışmaları bu sonuçta etkili olabilir. Yapılan MCA analizine göre, Hastalık ve zararlılar konusunda bilgi kaynağı olarak zirai ilaç bayilerini kullananların yaşları 46-55, eğitimleri ise lise mezunudur. Hastalık ve zararlı konusunda tarım il/ilçe müdürlükleri ve özel danışmanları bilgi kaynağı olarak kullananlar ise yaşları

31-45 arası ve eğitim düzeyleri lisedir. Aile büyükleri, akraba ve komşuları bilgi kaynağı olarak tercih edenler ise 56 yaş ve üzeri ve ilkokul mezunudur (Şekil 2).

Yetiştiricilerin %74.3'ü internet kullanmaktadır. İnternet kullanan yetiştiricilerin %67'si iletişim amaçlı, %17.9'u güncel haber, %6.3'ü araştırma ve bilgi edinme, %3.6'sı müzik dinleme, %2.7'si eğlence ve oyun amaçlı ve diğer %2.7'sinin ise bazı tarım sitelerini takip etme amacıyla internet kullanmaktadır. Kullanım sıklığı açısından yetiştiricilerin % 86,5'i her gün, %1.8'i ayda 1-2 defa internet kullanmaktadır.

Yetiştiricilerin %84.2'sinin danışmanı yoktur, %15.8'inin ise danışmanı vardır. Danışmanı olan yetiştiricilerin %95.8'i danışmanından memnun, %4.2'si ise danışmanından memnun değildir. Danışman tutma oranı % 15.8 olmasına karşılık bilgi kaynağı olarak danışmandan yararlanma oranı %4.6 dır. Danışmanı olan üreticiler, danışman desteklerinden yararlanmak amacıyla yetiştirdikleri diğer ürünler için (kiraz, elma vs.) danışman tutmaktadır. Dolayısıyla, gül yetiştiriciliğinde danışmandan yararlanma oranını düşük olmaktadır. Diğer yandan, tuttukları danışmandan memnun olmama da, gül yetiştiriciliğinde danışmandan yararlanma oranını düşürmektedir. Yetiştiricilerin danışman tutmayı tercih etmemesinin nedenleri arasında %85.2'si ihtiyaç duymadığını, %14.8'i ise maliyetin yüksek olduğunu

Şekil 1. Eğitim ve yaş gruplarına göre yetiştiricilerin yararlı buldukları bilgi kaynağı
Figure 1. Rose growers' education, age and source of the most useful information

▲ Eğitim	○ Yaş	□ En yararlı bilgi kaynağı
1. Okur-yazar	1. ≤30	1. Aile büyükleri / akraba / komşu
2. İlkokul	2. 31 – 45	2. Zirai ilaç bayii
3. Ortaokul	3. 46 – 55	3. Tarım İl/İlçe Müdürlükleri
4. Lise	4. 56+	4. Özel Danışman
5. Üniversite		

ifade etmişlerdir. Yetiştiricilerin %91.4'ünün danışman destekleri hakkında bilgisi olmadığı belirlenmiştir. Destekler hakkından bilgisi olan yetiştiricilerin ise %54.5'inin bilgisi olduğu halde desteklerden yararlanmadığı ortaya çıkmıştır (Çizelge 3.6). Ayrıca yapılan MCA analizine göre, yaş aralığı 31-45 arasında ve eğitim seviyesi lise olan yetiştiricilerin danışmanı vardır. Danışmanı olmayan yetiştiricilerin yaş aralığı 46-55 ve eğitim seviyeleri ortaokuldur. Diğer bir ifade ile yaş ve eğitim danışman tutmada etkilidir. Eğitim arttıkça ve yaş düştükçe danışman tutma oranı artmaktadır .

Gül yetiştiricilerine fabrikalar tarafından üretimi destekleme amacıyla avans verilmektedir. Yetiştiricilerin %58.6'sı gül avansı aldıklarını, %41.4'ü ise avans almadıklarını söylemişlerdir. Avans alan yetiştiricilerin %42.7'si avansı girdi maliyeti ve işçilik ücreti masrafını karşılamak için aldıklarını belirtirken, %33.7'si genel ihtiyaçları için, %18'i girdi maliyeti ve %5.6'sı işçilik ücreti masrafını karşılamak için avans aldıklarını belirtmişlerdir.

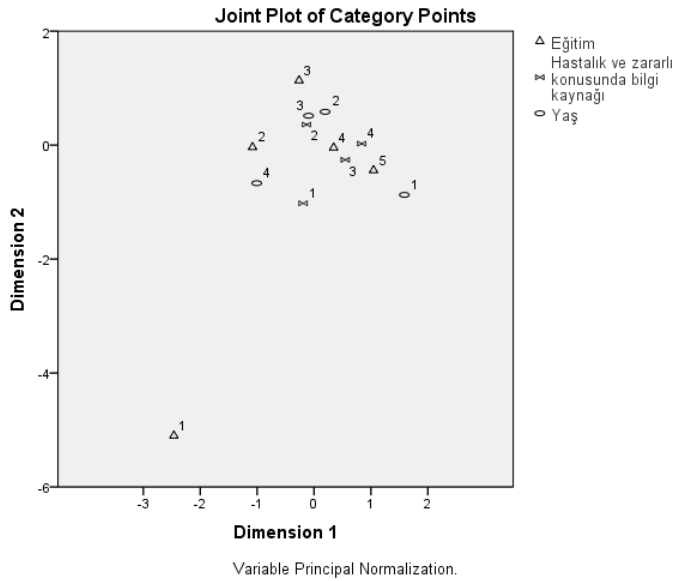
Yetiştiricilerin %59.9'unun güle verilen destekler hakkında bilgisi olmadığı ve desteklemelerden yararlanan yetiştiricilerin oranı %27 gibi düşük bir

orandadır. Yetiştiricilerin %11.8'i gül yetiştiriciliğinde kredi kullanmakta ve kredi kullanan yetiştiricilerin %77.8'i traktör alımı için kredi kullandığını ifade etmiştir. Yetiştiricilerin %98'inin gül yetiştirmeye devam edecekleri ve %75'i çocuklarının da gül yetiştiricisi olmasını istediklerini belirtmiştir. Bu oranların yüksek olması gül yetiştiriciliğinin gelecekte de devam edeceğini göstermektedir.

Yetiştiricilerin %50.7'si Tarım il/ilçe müdürlüklerinden bilgilendirme yapıldığını belirtmiştir. Bilgilendirme konularının çoğunluğunu %45.5 ile hastalık ve zararlıyla mücadele konusu oluşturmaktadır. Ancak yetiştiricilerin kendilerinin bilgi almak amacıyla Tarım il/ilçeye gitmedikleri (%62.5) ortaya çıkmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ekonomik değeri olan gül yetiştiriciliği Isparta ekonomisine yılda yaklaşık 30 milyon Euro döviz kazandırmıştır (Gülbirlik, 2017). Bu nedenle gül yetiştiriciliğinin artarak devam etmesini sağlamak gerekir. Bu çalışma gül yetiştiricilerinin sosyo ekonomik nitelikleri ortaya konularak yetiştiricilikte yararlandıkları

Şekil 2. Eğitim ve yaş gruplarına göre yetiştiricilerin ve hastalık ve zararlı konusunda bilgi kaynakları
Figure 2. Rose grower's education, age and sources of information on disease and pests

△ Eğitim	○ Yaş	□ Hastalık ve zararlı konusunda bilgi kaynakları
1. Okur-yazar	1. ≤30	1. Aile büyükleri / akraba / komşu
2. İlkokul	2. 31 – 45	2. Zirai ilaç bayı
3. Ortaokul	3. 46 – 55	3. Tarım İl/ilçe Müdürlükleri
4. Lise	4. 56+	4. Özel Danışman
5. Üniversite		

bilgi kaynakları belirlenmiştir. Gül yetiştiricilerinin yaş ortalamaları 45.7, büyük bir çoğunluğu erkek (%92.1), eğitim seviyesi lise ve üniversitedir (%54.9). Ortalama hane halkı büyüklüğü 3.1'dir. Gül yetiştiriciliği sadece çiftçilerin değil ek gelir amacıyla diğer mesleklerin de yer aldığı bir üretim faaliyetidir. Gül yetiştiricilerinin meslek dağılımında ilk sırayı %32.9 ile çiftçiler, sonrasında sırasıyla %20.4 ile serbest meslek, %19.7 ile işçi ve %14.5 ile memurlar izlemektedir. Yetiştiricilerin %67.1'inin tarım dışı geliri vardır. Gül yetiştiricilerin eğitimi ile hane geliri arasındaki Ki-kare analizine göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Yetiştiricilerin gül ile ilgili herhangi bir sorunla karşılaştığında %50'sinin zirai ilaç bayisine gittiği, %30.9'u aile büyükleri, akraba veya komşularına danıştığı, %11.2'sinin Tarım il/ilçe Müdürlüklerine, %7.9'unun ise özel danışmana gittikleri belirlenmiştir. Bu sorunlarına aldıkları yanıt/bilginin yetiştiriciye sağladığı katkı/fayda açısından bilgi kaynakları; %67.8'inin aile büyükleri, akraba veya komşu üreticilerden, %20.4'ünün zirai ilaç bayilerinden, %7.2'sinin Tarım il/ilçe müdürlüklerinden ve %4.6'sının özel danışmanından aldığı tespit edilmiştir. Bu değerler, gül yetiştiricilerinin bir sorunla karşılaştıklarında ilk başvurdukları bilgi kaynağının zirai ilaç bayii olmasına rağmen, oradan edindikleri bilginin beklenen faydayı

göstermediği ve yetiştiricileri tatmin etmediğidir. Bunda zirai ilaç bayilerinin kar amaçlı çalışmaları bu sonuçta etkili olabilir. Yetiştiricilerin %50.7'si Tarım il/ilçe müdürlüklerinden bilgilendirme yapıldığını belirtmiştir. Ancak yetiştiricilerin kendilerinin bilgi almak amacıyla Tarım il/ilçeye gitmedikleri (%62.5) ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, bilgi kaynağı olarak kamunun geri kaldığını göstermektedir. Yetiştiriciler bilgi kaynağı olarak ilk sırada zirai ilaç bayilerini seçmekte, ancak oradan yeteri kadar fayda sağlamadıklarını belirtmektedir. Yetiştirici kendisine en yararlı bilgileri aile büyükleri, komşu ve akrabalarından almaktadır. Bu da hala geleneksel bilgilerle yetiştiricilik yapıldığını göstermektedir. Tarım il/ilçe Müdürlüklerinin yürüttüğü yayım çalışmaları üreticilerin gerçek sorunlarına çözüm olacak şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir. Örneğin, gül yetiştiriciliği için özellikle koşnil zararlısına karşı kritik zamanlarda mücadelenin önemi konusunda bilgiler verilmelidir. Yine aynı şekilde hastalık ve zararlıyla mücadelenin zamanlama kısmının önemi ve bu konularda bilinçlendirme eğitimlerinin yapılması gerekmektedir. Üreticilerin genel ekonomik krizlerden etkilenmemesi mümkün değildir. Bu nedenle diğer üretim dallarında olduğu gibi Devlet desteklerinin artırılması ve ürün bazlı desteğin güle de verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akat, H , Altunlu, H , Çetinkale Demirkan, G , Akat Saraçoğlu, Ö , Yokaş, İ . (2017). Kesme Gül Yetiştiriciliğinde Arıtma Çamuru Uygulamalarının Bitki Gelişimi, Çiçeklenme ve Kalite Üzerine Etkisi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi , 54 (3) , 327-332 . DOI: 10.20289/zfdergi.387989
- Baydar, H. 2009. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bilimi ve Teknolojisi (Genişletilmiş 3. Baskı). Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No: 51, 305-332.
- Çiçek, A. ve Erkan, O., 1996. Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örnekleme Yöntemleri, GOÜ, Ziraat Fakültesi Yay. No:12, Tokat
- Çürük, P. (2016). Topraksız Gül Yetiştiriciliğinde Sıcaklık Uygulamalarının Sürgün Gelişimi Üzerine Etkileri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 26 (3) , 396-405. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyutbd/issue/27061/284795>
- Erçetin, N., 2015. Gül Stratejik Planı (Rapor). IGSİAD, Isparta.
- Gökdoğan, O . 2013. Isparta Yöresinde Yağ Gülü Yetiştiriciliğinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 51-58 .Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/23167/247455>
- Gülbirlik, 2017. Gül Çiçeği Raporu. Gül, Gül yağı ve Yağlı Tohumlar Satış Kooperatifleri Birliği, Isparta.
- Hazar, D. ve Baktır, İ.2013. Topraksız Tarım Kesme Gül Yetiştiriciliği, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi , 17(2), Özel Sayı 21-28, 2013
- Karagüzel, Ö , Karagüzel, O , Mülayim, U . 2006. Farklı Anaçların Gül Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerine Etkisi. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi , 19 (1) , 139-149 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizfderg/issue/1578/19582>
- TUİK, 2018. Tarımsal İstatistik Verileri. Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara. Erişim Tarihi 10.03.2019